

De politieke logica van het gemeentelijk stemrecht

Koen Raes

Hoofdreducteur

Het is, door de schokgolven die de publieke opinie de laatste maanden hebben beroerd, een tijdje stil geweest in de discussie over het gemeentelijk stemrecht voor migranten, hoewel sociale bewegingen als *Objectief* en *Hand in Hand* met volgehouden ijver het dossier zijn blijven bepleiten. Toch maakt deze eis een integrerend deel uit van de nieuwe politieke cultuur die vandaag door zovelen wordt verdedigd. Recent vielen dan ook in de regeringspartijen geluiden op te vangen die erop kunnen wijzen dat er misschien een doorbraak te verwachten is om aan alle vreemdelingen die 5 jaar in ons land verblijven stemrecht te verlenen voor de volgende gemeenteraadsverkiezingen. Dat wordt met name in de hand gewerkt doordat ons land hoedanook gevolg moet geven aan de Europese norm die aan alle Europese onderdanen het recht verleent om deel te nemen aan de lokale verkiezingen van de gemeente waarin ze op een duurzame manier woonachtig zijn.

Aanvaarden dat Europese vreemdelingen wel, en niet-Europese vreemdelingen niet kunnen participeren aan de gemeenteverkiezingen zou een flagrante discriminatie zijn, niet alleen in termen van nationaliteit, maar ook in termen van sociale klasse. Bovendien zou dit wel eens kunnen impliceren dat mensen die hier veeleer tijdelijk verblijven meer rechten hebben dan mensen die de intentie hebben zich definitief in ons land te vestigen.

Concreet zou deze discriminatie erop neerkomen dat aan rijke vreemdelingen (bijvoorbeeld zij die zich hier alleen maar om fiscale redenen gevestigd hebben) een recht wordt verleend dat minder gefortuneerde vreemdelingen (die hier arbeid verrichten en sociale bijdragen en belastingen betalen) wordt ontzegd. Dat is voor progressieven, die altijd een stem (in dit geval letterlijk) hebben willen geven aan de verdrukten en

uitgesloten, volstrekt onaanvaardbaar.

Gemeentelijk stemrecht kan een belangrijke stap zijn in de politieke integratie van vreemdelingen. Het gemeentelijk niveau is immers altijd al een experimenteerruimte geweest van politieke vernieuwingen die later ook op het nationale niveau werden doorgetrokken. Het vormt een belangrijke voorwaarde opdat politieke partijen en beleidsinstanties ook daadwerkelijk rekening zouden houden met de belangen en aspiraties van medeburgers met vreemde nationaliteit.

Natuurlijk volstaat dit stemrecht - of, exacter, deze opkomstplicht - niet om racisme en culturele uitsluiting tegen te gaan. Maar voor het bestrijden van racisme bestaan hoedanook geen pasklare formules. Wel kan het een duidelijk signaal zijn vanwege democratische politieke partijen dat zij een bepaald 'terugkeerdiscours' radicaal de pas wensen af te snijden, en dat is op zich reeds van groot principiële belang.

Hoewel nationaliteit-als-lidmaatschap een logische vereiste is om actief en passief te kunnen participeren aan nationale verkiezingen, is dit minder het geval voor het lokale vlak, dat beter vergelijkbaar is met het sociale vlak, waarop vreemdelingen al lang volwaardig kunnen deelnemen aan syndicale verkiezingen.

Het verlenen van gemeentelijk stemrecht aan alle vreemdelingen, die gedurende 5 jaar in een gemeente wonen, hoeft helemaal niet te worden opgekrikt tot een radicaal breekpunt; het ligt in het verlengde van de tendens tot het steviger verankeren van de lokale democratie. Het aanvaarden van een discriminatie tussen vreemdelingen onderling zou daarentegen een ongelofelijke politieke blunder zijn, die juist voedsel zou geven aan verwerpelijke racistische vooroordelen betreffende een zogeheten volkseigen 'Europese identiteit'.